

Innspill til klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn

Innledning

Osloregionen ble stiftet i desember 2004 og er i dag en samarbeidsallianse mellom 65 kommuner. Innbyggertallet er ca. 2,2 mill. innbyggere.

Vi har 3 faglige innsatsområder. Dette er:

- Areal, transport, mobilitet og logistikk
- Klima og miljø
- Konkurranseskraft og attraktivitet

Formålet er at Osloregionen skal være en bærekraftig og internasjonalt konkurransedyktig region

I 2018 stod Osloregionen for ca. 23 % av totale klimagassutslippene i Norge og ca. halvparten av de nasjonale utslippene innen veitrafikk. Veitrafikken er også den største utslippskilden i Osloregionen. Regjeringen er derfor helt avhengig av å få med seg kommunene i Osloregionen hvis Parisavtalens mål skal nås og hvis regjeringens mål om å halvere transportutslippene skal nås.

Osloregionens ordførere signerte i februar 2019 er ordførererklæring i Oslo rådhus om å bli Europas ledende hovedstadsregion på miljø og klima. For å nå de ambisiøse målene må vi samle alle gode krefter.

Vi trenger modige kommuner, fylkeskommuner, stat og næringsliv som går i front og tenker nytt. Viktigheten av å stå sammen er også bakgrunnen for at Osloregionen er samlet om felles innspill til Klimakur og NTP.

Erklæringen bekrefter at ordførerne i Osloregionen har klima høyt på dagsorden og ønsker å bidra til at klimamål skal nås. Og dette kan jo du ta med deg i ditt arbeid inn i Regjeringen. Vi heier på god klimapolitikk.

Vi har noen momenter som innspill på klimaområdet.

1. Vårt første punkt er at vi ønsker oss tydelige styringssignaler på klima fra Regjeringen. Regjeringen bør fastsette et **tallfestet mål for innenlandske klimagassutslipp** i 2030. Vi ønsker også tydeligere signaler om forventninger om utslippsreduksjoner på lokalt nivå.

På Osloregionens BEST-konferanse den 28. oktober som handlet om godstransport, deltok statssekretærene John-Ragnar Aarset og Mathias Fischer. De forsikret om at arbeidet med Klimameldingen og NTP er godt koordinert. Det lover godt og Osloregionen har store forventninger på at tiltak for å nå klimamål er godt ivaretatt i kommende NTP og at **mål for utslippskutt er førende for ny NTP**. Ny NTP skal jo vare til 2033. Tre år tidligere enn det skal regjeringen ha levert på en halvering av transportutslippene.

Det er også viktig med tydelige **statlige forventninger om fortetting i sentrumsområder og kollektivknutepunkter og til nullvekst i biltrafikk i byområder**. Og ikke minst må Staten også selv følge prinsippene for klimavennlig areal- og transportplanlegging i sine byggeprosjekter.

Mange kommuner i Osloregionen har hatt glede av støtte fra **Klimasats**. Klimasats-ordningen er bra for å drive fram klimatiltak og konkrete prosjekter i kommunene. Vi håper denne gjøres til en permanent og styrket ordning.

Det er viktig med økonomisk drahjelp, men vel så viktig er den årlige vurderingen i kommunene av nye klimatiltak og at tiltakene prioriteres i egne budsjetter, f.eks. i runder med kostnadskutt. Det er lettere for kommunene å prioritere prosjekter som også får økonomisk støtte utenfra. Og i en stram kommuneøkonomi er det mindre sjanse for at disse tiltakene kuttet, da det vil føre til at man også mister friske midler inn.

2. utfordringen med utslipp i veitrafikken og bygg og anlegg

Som tidligere nevnt, Osloregionen står for ca halvparten av de nasjonale utslippene fra veitrafikken. Dette er en stor utfordring for oss og som vi etterlyser sterkere virkemidler på.

Det er en positiv utvikling i Norge når det gjelder nybilsalget av elbiler. Men vi understreker at det er viktig med fortsatt gode incentiver for personbilene. Og det er viktig med flere tiltak for å redusere biltrafikken, særlig i byområdene, som vi kommer inn på seinere.

Vi er bekymret for at omstillingen til null- og lavutslipp for de tyngre kjøretøyene går veldig sakte. Her må det sterkere virkemidler til som kan aksellerere omstillingen.

Vi mener det må iverksettes krafttak for utbygging av energistasjoner med ladeinfrastruktur, biogass og hydrogen for tyngre kjøretøy. Her er det også behov for samarbeid mellom forvaltningsnivå og næringslivet for å få dette til. Kommunene som arealmyndighet har også en viktig rolle her.

I tillegg vil vi spesielt nevne en mulig utilsiktet virkning av en endring foreslått av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, tidligere i år. De foreslår at det ikke skal være noen forskjell om det offentlige anskaffer biodrivstoff eller fossilt drivstoff. Det virker helt urimelig. Vi ber om at klima- og miljøministeren følger opp dette spesielt.

For at Norge, fylkene, kommunene og bedriftene skal nå sine klimaambisjoner er det behov for høyinnblandet (100%) bærekraftig biodrivstoff i tyngre kjøretøy som busser og lastebiler. Omsetningskrav for biodrivstoff må ikke undergrave klimabidraget ved å etterspørre og bruke rent bærekraftig biodrivstoff. Dette er litt teknisk og vi skal ikke gå inn i detaljer her.

Men vi mener at må utvikles et system og regelverk som sikrer at man tar i bruk ny utslippsfri teknologi og klimavennlige drivstoff.

3. Bygg og Anlegg er et område der alle forvaltningsnivå har en sentral rolle.

Anleggsmaskiner er en betydelig utslippskilde, og byggeaktiviteten er økende, særlig i vår region.

Vi mener at dette er et område der Osloregionen og Norge virkelig kan gå foran. Oslo vil stille krav til at private utbyggere bruker fossilfrie eller utslippsfrie maskiner. Vi håper regjeringen heier på dette og oppfordrer andre kommuner til å gjøre det samme.

Det internasjonale storby-nettverket C40 åpnet nå i november et eget kontor i Oslo.

Og det er særlig på nybrottsarbeidet for utslippsfrie byggeplasser, i tillegg til arbeid med klimabudsjett, Oslo har fått oppmerksomhet i C40.

C40-kontoret i Oslo skal lede arbeidet med å spre god praksis til andre byer globalt, på utslippsfrie byggeplasser. Her bør vi bruke anledningen til å vise at beste praksis inkluderer samarbeid og koordinering mellom stat, kommuner og fylkeskommuner.

Vi må etterspørre lav- og nullutslippsløsninger og vi må jobbe for en mer samordnet etterspørsel fra stat og kommuner. Vi støtter også forslaget i Klimakur om deling av maskinpark mellom mindre kommuner.

Det er også et stort potensiale for mer miljø- og klimavennlig massehåndtering. Her har Bærum kommune, sammen med samarbeidspartnere et spennende prosjekt i Bærum Ressursbank om massehåndtering ifm store infrastrukturprosjekter i kommunen.

Avslutningsvis på dette punktet: Vi mener at det i ny NTP bør forutsettes at alle prosjekter skal bygges fossil- eller utslippsfritt.

Gode rammer for en bærekraftig by- og tettstedsutvikling

I våre innspill til både Klimakur og NTP har vi vært tydelige på at byvekstvtaler eller andre belønningsordninger bør utvides til flere mindre og mellomstore byer. Mange har utfordringer med høye bilandeler, så f.eks. belønningsmidler for kollektivtransport og bygging av sykkelveier vil være viktig.

For å lykkes med kompakt arealplanlegging og samordnet areal- og transportplanlegging er forpliktende avtaler viktig i mindre byområder og tettsteder, ikke bare storbyene.

Forpliktende avtaler på tvers av forvaltningsnivåer vil bidra til at myndigheter på ulike nivåer trekker i samme retning. I mindre byområder er det kommunen som må være koordinator og sikre helheten, og ofte også må dra regionale og statlige myndigheter i klimavennlig retning, f.eks. for å sikre sammenhengende gang- og sykkelnett. Et forpliktende samarbeid på tvers om helheten hadde både vært effektiviserende og gitt større handlekraft.

Det er også viktig med den økonomisk drahjelpen. De store byområdene får i dag betydelig økonomisk drahjelp, mens mindre byområder ikke får tilsvarende støtte, selv om de har mange av de samme utfordringene.

- 4.** Det er mange eksempler fra Osloregionen der det arbeides godt med sirkulær økonomi. Men vi etterlyses en sterkere satsing på dette fra Regjeringen.

I Kongsvingerregionen har vi gjennomført et prosjekt «Circle Scan», som er det første av sitt slag i Norge. Det er gjort en kartlegging i byggenæringen av materialstrømmer for å avdekke potensiale for sirkulærøkonomi. Det har ledet til fire konkrete pilotprosjekter som øker sirkulariteten i Kongsvingerregionen. Dette skjer med lokale ressurser, lokal innovasjon og det har ført til nye lokale arbeidsplasser. I morra skal sluttrapport fra prosjektet lanseres. Dere er velkommen til å følge dette på Facebook. Osloregionen mener at det bør gis støtte til prosjekter for kartlegging i verdikjeden til ulike næringer. Her er det et stort utnytta potensiale.

Et annet eksempel fra Innlandet på sirkulær økonomi og som også mobiliserer innbyggerne er Gålåsholmen Kretsløpspark på Hamar, som er Norges første kretsløpspark. Her kan de besøkende

både kaste avfall, levere inn gjenstander til gjenbruk og få ting reparert - på et og samme sted. Her er det fem butikker med ulike konsepter for å reparere, re-designe og salg av produktene.

Nasjonalt og internasjonalt regelverk er viktig for å fremme sirkulær økonomi. Et eksempel på dette er behov for krav om gjenbruk av overskuddsvarme. Ringerike kommune arbeider i samarbeid med lokale selskaper for å oppnå smart bruk av spillvarme fra datasenter til annen grønn næringsutvikling. Denne prosessen ville vært vesentlig enklere dersom det var krav til kraftintensiv industri om energieffektivitet og gjenbruk av overskuddsvarme.

Osloregionen har forventninger til kommende nasjonale strategi om sirkulær økonomi fra regjeringen, som vi ser fram til lagt fram.

5. Det siste og et grunnleggende punkt vi vil nevne gjelder barrierer for kommuner og fylkeskommuner i klimaarbeidet og som knytter seg til lovverk, data og andre verktøy. Det er behov for å tydeliggjøre kommunenes adgang til å stille klimakrav gjennom Plan- og bygningsloven og i annet lovverk.

Og det bør legges til rette for at kommuner som ønsker det, kan innføre nullutslippssoner/miljøsoner av hensyn til klima.

Det er mye bra klimaarbeid i kommunene! Erfaringsdeling er en viktig del av oppfølging av Osloregionens ordførererklæring. Det er mange gode eksempler som enkelt kan formidles videre. Vi mener at Miljødirektoratet bør få en tydeligere rolle i formidling av informasjon om ressurser i klima- og miljøarbeidet og gode eksempler til inspirasjon.

God klimastatistikk er avgjørende for å kunne følge utviklingen og iverksette riktige tiltak. Forbedringsarbeidet med Miljødirektoratets kommunale klimastatistikk må prioriteres. KLD må sørge for at Miljødirektoratet produserer korrekt statistikk.

6. Avslutning

Vi har gjennom vårt innlegg her tatt frem noen hovedmomenter som er viktig for at kommunene i Osloregionen skal lykkes i klimaarbeidet.

Og kommunene spiller en avgjørende rolle på mange av disse punktene, sammen med nasjonal politikk, tiltak og virkemidler.

Osloregionen ønsker å bidra til å nå nasjonale miljø- og klimamål skal nås og ser denne dialogen med deg som klima- og miljøminister og ditt departement som viktig for å synliggjøre hva vi mener må til og hvor vi kan bidra.

Oppsummert er våre punkter:

- tydelige styringssignaler på klima fra Regjeringen
- større satsing på utslippskutt i veitrafikken og innen bygg og anlegg
- gode rammer for klimavennlig by- og tettstedsutvikling
- økt satsing på sirkulær økonomi
- og til sist: lovverk og verktøy som gir kommunene tydelig mandat og muligheter for effektivt klimaarbeid